

Landskap: Småland Upptecknat av: Sten-Bertil Vete
Härad: Sannerbo Adress: Hallaryd.
Socken: Hallaryd Berättat av: Jon Jönsson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1860 i Hallaryd.

Uppteckningen rör Vargar. s. 9-13.

Mattes Gullberg.

Mattes Gullberg var känd för att kunna
sitet om en smärre folk, och många
historier berättas om honom. En sommar
höste han i Blekinge och Kalmar län och
handlade med fläck. Han höste mest två
hästar och hade sin dräng med sig. En
kväll kom han till en plats där han in-
teresserade sig och han lät lasset stå på
gärdet mitt för fönstret. Man frågade honom
om han ej skulle köra in lasset i porten
och läsa om det, om han svarade: "Å det
någon annan, som har mer rätt till det än
jeg, så får han ta det" Kloken 4 på

morgonen behöfde drängen gå ut och då såg
han en person stå vid väggen med en
fläskstida på axeln. Drängen sprang genast
in och sade till M.G. att där var någon som
ville stjåla fläsket. och att M.G. genast borde
gå ut — "han har väl tid att stå där tills
jag bli färdig," svarade M.G. och tog sig god
tid att klä sig. Under tiden stod fläskstjuren
bära och bligade och kunde också röra sig
eller säga något. Men när så M.G. kom ut
återgick han på en gång och lade tillbaka
fläsket. Gästfolket, som under tiden kommit
ut, igenkände i tyven en gammal, och denne
fick troligen betala M.G. en summa
för att det hela skulle tyolas ~~en~~ ned

5818

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gullbergs son var fjärdingsman
tillsammans med Sven Bladh, och de voro
ute för att inkassera skatten. Bladh hade
det mesta av pengarna. Bladh sade, att
han behövde gå "till ridan om rågen" och
avlägsnade sig, men kom ej tillbaka.

På Gullbergs snare då oröd och skyndade
till sin far och bad om hjälp.

Under tiden hade Bladh gått in
iväg med pengarna, och hade hunnit till
Poroby skog i Skåne. Då han kom till
en korsväg i skogen var där en del
svarta gubbar, som genade honom, så
att han ej kunde komma längre.

Plötsligt hände han hur han lyftes
högt upp. Huset slog först mot träd-
topparna, men sedan for han över skogen.

Han visste ingenting av fören^{en} han kom
till Håkaregårds sockenstuga, där han bodde.
Hans knäna kom och öppnade, när han
bankade på dörren, och han var alldeles
vild när han kom in.

"Granla - bestan" (gämlahästan)
tjänade vid denna tid hos N.G. Han
befäste humle på elda i spisen på ett
starkt och när det brann som bäst,
skulle han slå vatten över elden. Detta
hjälpte till att skaffe honom blod. Pigan
berättade även, att under tiden hon ellade
såg hon hundhund som tittade i fönstret
och höjde ett starkt dån, liksom om en
hästskjut hört fort.

Då M.G. var död spökade det i huset där han bodde. Nästen varje söndag då Jon Jönsson var varit vid kyrkan hade hon träffat M.G:s sonhustru, som berättat om spöket. Pastor Kindén fick höra talas om detta, och ville fara till huset för att undersöka saken och försöka slöja om. En söndagsafton-middag för han iväg, och best som han satt och talade med husfolket, så började det dösa i rummarna, just den där M.G. ståt lik. Pastorn försökte då säga något, men fick ej fram ett ord.

Petter Örn, en trovärdig och religiös man, berättade, att han varit

i M.G.-s hus och smickrat. På natten
skulle han ligga i en vindskammare
där det också brukade sjöka. Vid
torrtiden på natten hörde han det
böjade slamma i kistlocken ute
på svalen. Och så hörde han ett
skaskande, som om en hund med
alliga fötter gått över vinden, men
klorna raspade mot golvbräderna.
Så kom det in i kammaren, och han
kände som en tyngd över sig; han låg
alldeles fjättrad och makten togs ifrån
honom. Sen hörde han på nytt hur
det rasade bland listorna på
vinden och till sist i väningen under.
Om gick ner för att se hur det
så där var. Gummarna grät, och brättade.

5818

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hur det hade levt till. Sängkläderna
hade dragits ur sängarna och kastats
längt ut på golvet, och möblerna
hade flyttats. Man gick nu till
Anders Hansson (en klok gubbe i dessamt)
och undrade vad som var att göra. Han
bad dem undersöka vinden, och när
de gjorde det hittade de ett bynke
som innehöll ben. Dessa bar de till
kyrkogården, men i stället för ett
slute blev spökriserna nu ännu
värra. Anders Hansson bad dem då
undersöka noggrannare, och när man
bröt upp golvet på vinden, hittade
man ett ännu större bynke med
ben. När även dessa förts till kyrko-
gården blev det lugnt

Jon Jönssons farfar hade
(omkring år 1842) en c:a tvåårig dräng
som hette Jonas Kristensson. På
den tiden fanns ej stängsel mellan
skogsskiplena, utan vallverkana
(mätstörarna) träffades ibland när
de vaktade kreaturen. När en gång
var Jonas ensam med kreaturen vid
"Vita Sörtjan" (vid de svåjana) i Skys-
hults skog ett par kilometer från
någon gård. När han såg och
åt blev kreaturen oroliga och
störde sig i flock. Strax efter
kom ett stycken vargar pussande
och sprängde flocken. Två av

vargarna fick en kviga ut i
ett kärr och såes henne där.

Jonas hade en lur med sig och
han blåste nu i den. På så
sätt lyckades han driva undan
vargarna ett stycke, och folk
som höll, när han blåste i
luren, kom springande och lyckades
ta upp kvigan en härrst.

Längre tillbaka, då
Jon Jönssons fader var liten, fanns
bakom hans hem i Gryshult en
"kålhage", där det även fanns
en liten is. På denna var J:s
fader och en annan pojke och lekte.
Då kom en gammal man, Birger

(Börje?) Glader och frågade dem, om
de inte var rädda. De såg då, att
ett gräte djup stod endast några
meter ifrån dem och tittade på
dem. Det var en vagn.

Den fört nämnde
Börje Glader var misshandlad, och en
gång kom han från Ekshult och
bar en plankan på axeln. Han
hade också en gäa med sig. Genom
hela skogen följdes han av en
vagn. Då Glader tyckte, att vagnen
blev alltför närgående lade han
ned plankan och slog på den
med axhammaren och skräckte
så bort vagnen för en stund.

5818

12
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men vargen följde honom ända
till Gryskullt.

Jon Jönsson har
själv aldrig sett någon varg, men
han minns hur rädd han blev
en gång när han hörde vargarna
ljuta. Han stod en kväll på
höksoffan, och då sade hans mor:
"Hör! Nu skrika vargarna på
myrsten." Sedan blev det skall-
gång efter vargen st. vargarna, och
i denna deltog såväl män som
kvinnor. J. tror sig då ha varit
ca två år gammal (1862). Han
minns även senare en skallgång
efter varg.

5818

13

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En gång på 1860-talet
hade man ringat varg vid Anders
Hansson i Fogelkult. Vid drevet
kom vargen mot en av skyttarna,
Vildda-Pellen, men denne sprang
då upp, troligen av rädsla, och
då vände vargen.

Landskap: Småland Upptecknat av: Sten-Axel Vide
 Härad: Summers Adress: Hallaryd
 Socken: Hallaryd Berättat av: Jon Jönsson
 Uppteckningsår: 1937 Född år 1860 i Hallaryd

Uppteckningen rör

Matias Gunnberg. sid. 1.
Fläckstöld sid. 2.
Häntar hem en som kypant sid. 3.
Spöckerier då M. G. var död sid. 5.

(De omtalade benen skulle ha varit människoben, som N.G. hade använt för sina svartkonster.)